

כשם שהדין בשלשה כך ביצוע בשלשה

נגמר הדין¹ אי אתה רשאי לבצוע

ר"א בנו של רבי יוסי הגלילי אומר אסור לבצוע

וכל הבוצע ה"ז חוטא
וכל המברך את הבוצע הרי זה מנאץ ועל זה נאמר בוצע בדרך נאץ ה'
אלא יקוב הדין את ההר² שנאמר כי המשפט לאלהים הוא
וכן משה היה אומר יקוב הדין את ההר
אבל אהרן³ אוהב שלום ורודף שלום ומשים שלום בין אדם לחבירו שנאמר תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא
נמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון
ר' אליעזר אומר הרי שגזל סאה של חטים וטחנה ואפאה והפריש ממנה חלה כיצד מברך אין זה מברך אלא
מנאץ ועל זה נאמר ובוצע בדרך נאץ ה'
רבי מאיר אומר לא נאמר בוצע אלא כנגד יהודה שנאמר ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרוג את אחינו
וכל המברך את יהודה הרי זה מנאץ ועל זה נאמר ובוצע בדרך נאץ ה'

רבי יהושע בן קרחה אומר מצוה לבצוע

שנאמר אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם והלא במקום שיש משפט אין שלום ובמקום שיש שלום אין משפט
אלא איזהו משפט שיש בו שלום הוי אומר זה ביצוע
וכן בדוד הוא אומר ויהי דוד עושה משפט וצדקה [לכל עמו]⁴ והלא כל מקום שיש משפט אין צדקה
וצדקה אין משפט אלא איזהו משפט שיש בו צדקה הוי אומר זה ביצוע

אתאן לת"ק⁵

דן את הדין זיכה את הזכאי וחייב את החייב וראה שנתחייב עני ממון ושלם לו מתוך ביתו זה משפט
וצדקה משפט לזה וצדקה לזה משפט לזה שהחזיר לו ממון וצדקה לזה ששילם לו מתוך ביתו
קשיא ליה לרבי האי לכל עמו לעניים מיבעי ליה אלא
(רבי אומר) אע"פ שלא שילם מתוך ביתו זהו משפט וצדקה משפט לזה וצדקה לזה משפט לזה שהחזיר לו
ממונו וצדקה לזה שהוציא גזילה מתחת ידו⁶

**רבי שמעון בן מנסיא אומר שנים שבאו לפניך לדין עד שלא תשמע דבריהן או משתשמע דבריהן
ואי אתה יודע להיכן דין נוטה אתה רשאי לומר להן צאו ובצעו משתשמע דבריהן ואתה יודע
להיכן הדין נוטה אי אתה רשאי לומר להן צאו ובצעו**

שנאמר פוטר מים ראשית מדון ולפני התגלע הריב נטוש קודם שנתגלע הריב אתה יכול לנטשו משנתגלע הריב
אי אתה יכול לנטשו

ר' יהושע בן לקיש⁷ אמר שנים שבאו לדין אחד רך ואחד קשה עד שלא תשמע דבריהן או משתשמע דבריהן
ואי אתה יודע להיכן דין נוטה אתה רשאי לומר להם אין אני נזקק לכם שמא נתחייב חזק ונמצא חזק רודפו
משתשמע דבריהן ואתה יודע להיכן הדין נוטה אי אתה יכול לומר להן איני נזקק לכם שנא'⁸ לא תגוררו
מפני איש

ר' יהושע בן קרחה אומר מניין לתלמיד שיושב לפני רבו וראה זכות לעני וחובה לעשיר מניין שלא ישתוק
שנאמר לא תגוררו מפני איש [רבי חנין אומר]⁹ לא תכניס דברך מפני איש

ויהו עדים יודעים את מי הן מעידין ולפני מי הן מעידין ומי עתיד ליפרע מהן שנא' ועמדו שני האנשים אשר להם הריב
לפני ה' ויהו הדיינין יודעין את מי הן דנין ולפני מי הן דנין ומי עתיד ליפרע מהן שנא' אלהים נצב בעדת אל וכן
ביהושפט הוא אומר ויאמר אל השופטים ראו מה אתם עושים כי לא לאדם תשפטו כי (אם) לה' שמא יאמר
הדיין מה לי בצער הזה ת"ל עמכם בדבר משפט אין לו לדיין אלא מה שעניו רואות

1. ראה תוס' ד"ה נגמר. 2. בתוספתא מופיעה כאן (לפני המילה שנאמר) השורה הבאה (במקום להלן). 3. ראה תוס' ד"ה אבל. 4. ע"פ הגירסה
שבתוספתא. 5. ראה בדק"ס שבכל הדפוסים הישנים מילים אלו לא מופיעות כאן אלא מקומם להלן מיד לאחר המילים דן את הדין. וראה רש"י לעומת
היד רמ"ה שנחלקו מיהו אותו "ת"ק". 6. ראה ברי"ף שעל העין-יעקב מה ת"ק דורש מהמילים "אמת ומשפט שלום". 7. ע"פ הגירסה שבתוספתא
8. בתוספתא הגירסה "וכן הוא אומר" במקום "שנאמר", ומובן יותר. 9. בתוספתא ובשאלות לא מופיעות מילים אלו.